

Filistin Halkının Kendi Kaderini Tayin Hakkını Kullanması Bağlamında Filistin'in Tanınması Sorunu*

Anvar Alisherovich KHASANOV**

(Çevirmen) Evra Gül OKAN***

Özet. Makalede, modern uluslararası hukukta Filistin'in tanınması sorunu incelenmektedir. Filistin'deki çatışma konusunda kabul edilen uluslararası belgeler ve Birleşmiş Milletler'in kararları analiz edilmektedir. Yazar, uluslararası belgelerin analizine dayanarak, Filistin'in devlet olmanın tüm kriterlerini karşıladığını, ancak İsrail işgalinin yaşanabilir bir Filistin devletinin kurulmasını engellediği sonucuna varmaktadır. Filistin sorununun çözümüne yönelik yapılan çeşitli çabalara rağmen, barış süreci bir çıkmaz içindedir. Bu durum, işgalci gücün yasal yükümlülüklerini ihlal ederek işgal altındaki bölgelerdeki fiili durumunu sağlamlaştırma politikasından ve uygulamasından kaynaklanmaktadır. Bugün Filistin, 138'den fazla devlet tarafından tanınmış olup, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kendi kaderini tayin hakkını kararlarla defalarca teyit etmiştir. Uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturan bu uzlaşmaz çatışmanın sona erdirilmesi için uluslararası toplumun çabalarını yoğunlaştırması büyük önem arz etmektedir.

* Bu makalenin orijinali “Актуальные проблемы российского права” (Rus Hukukunun Güncel Sorunları) isimli derginin 164 ila 173. sayfaları aralığında, Ekim 2023 tarihinde açık erişimli olarak yayınlanmıştır. Telif hakkı: ©Хасанов А. А., 2023. Bu çeviri için makalenin yazarı olan Anvar Alisherovich Khasanov'dan izin alınmıştır.

** Khasanov, Anvar Alisherovich, The Institute of Legislation and Comparative Law Under the Government of the Russian Federation - Araştırma enstitüsünde doktora adayı, Bol'shaya Cheremushkinskaya Ulitsa, 34, Moscow, Rusya, 117218 anv.khasanov@gmail.com

*** Çevirmen: İbn Haldun Üniversitesi, Haydar Aliyev Avrasya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Stajyer Araştırmacı; evragul.okan@stu.ihu.edu.tr; ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5818-2524>.

Anahtar Kelimeler: Filistin'in tanınması; Kudüs'ün statüsü; kendi kaderini tayin hakkı; Filistin'deki çatışma; yeni devletlerin tanınması; Orta-doğu çatışmaları; uluslararası hukukun genel ilkeleri; devlet olma kriterleri; işgal altındaki topraklar; kısmen tanınan devletler.

Alıntı için: *Khasanov A. A. Filistin Halkının Kendi Kaderini Tayin Hakkını Kullanması Bağlamında Filistin'in Tanınması Sorunu // Rus Hukukunun Güncel Sorunları. – 2023. – C. 18. – No 11. – Sayfa 164–173. – DOI: 10.17803/1994-1471.2023.156.11.164-173.*

The Problem of Recognition of Palestine in the context of the Palestinian People's Realization of the Right to Self-Determination

Anvar A. Khasanov, Postgraduate Student, the Institute of Legislation and Comparative Law under the Government of the Russian Federation
Bolshaya Cheremushkinskaya St., d. 34, Moscow, Russia, 117218
anv.khasanov@gmail.com

Abstract. The paper examines the problem of recognition of Palestine in modern international law. International documents and United Nations resolutions adopted on the issue of the conflict in Palestine are analyzed. The author, based on an analysis of international documents, concludes that Palestine meets all the criteria for statehood, but the Israeli occupation prevents the creation of a viable Palestinian state. Despite various efforts being made to reach a solution to the Palestinian issue, the peace process has reached a deadlock. This is facilitated by the policy and practice of the occupying power to consolidate the de facto position of the occupied territories in violation of its legal obligations. To date, Palestine is recognized by more than 138 states and the UN General Assembly has repeatedly confirmed the right to self-determination through resolutions. The efforts of the international community must be intensified to put an end to this irreconcilable conflict, which poses a threat to international peace and security.

Keywords: recognition of Palestine; status of Jerusalem; right to self-determination; conflict in Palestine; recognition of new states; Middle East conflict; international law principles; criteria for statehood; occupied territories; partially recognized states.

Cite as: Khasanov AA. The Problem of Recognition of Palestine in the context of the Palestinian People's Realization of the Right to Self-Determination. *Aktual'nye problemy rossijskogo prava*. 2023;18(11):164-173. (In Russ.). DOI: 10.17803/1994-1471.2023.156.11.164-173.

Filistin'deki çatışma, Birleşmiş Milletler tarafından 1947'den beri, yani neredeyse kuruluşunun ilk yıllarından itibaren hem uluslararası hem de insan hakları açısından ele alınmıştır. O tarihten bu yana Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından düzinelerce karar kabul edilmiş olup, bunların çoğu bugüne dek uygulanmamıştır. Onlarca yıldır uluslararası toplum, Filistin halkının kendi kaderini tayin etme ve kendi bağımsız devletini kurma hakkını tanımaktadır.

Birleşmiş Milletler, yarım yüzyılı aşkın bir süredir bu bölgede barışı yeniden sağlamaya çalışmaktadır. BM Genel Kurulu, işgal altındaki Filistin toprakları, mülteciler, Kudüs'ün hukuki statüsü ve benzeri konular da dahil olmak üzere Filistin'deki çatışmalarla ilgili meseleleri her yıl ele almıştır. BM belgelerine bu bölgedeki gelişmelerin tüm tarihi yansıtılmıştır.¹

Filistin halkı, eski medeniyetin mirasçısı olarak, bağımsızlık mücadelesine yirminci yüzyılın başlarında başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra Milletler Cemiyeti, Filistin'i Birleşik Krallık'ın manda yönetimine vermiştir. Birleşik Krallık Hükümeti'nin, Filistin topraklarında bir 'Yahudi milli yurdu'² kurulmasına ilişkin çelişkili taahhütlerde bulunması sonucunda, daha sonrasında BM tarafından ele alınan bir çatışmaya sebep olmuştur.³

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, çeşitli seçeneklerin değerlendirilmesinden sonra, 29 Kasım 1947'de Kudüs için uluslararası statüye sahip bir Arap ve Yahudi devleti kurulmasını öngören 181 (II) sayılı kararı kabul etmiştir. Bu kararın öngördüğü bölünme planı barış getirmediği gibi, Orta Doğu'da şiddet bir savaş haline gelmiştir. İsrail bağımsızlığını ilan etti

1 *Blischenko, V. I., Solntseva, M. M.* Bölgesel Çatışmalar ve Uluslararası Hukuk (XX. yüzyılın ikinci yarısı- XXI. yüzyılın başları): ders kitabı. M.: Gorodets, 2005. S. 202.

2 *Mak-Magon A.G.* Mak-Magon-Hüseyin Yazışmaları 1915-1916 tarihlerinde ve Filistin Sorunu: Belgeler ve Materyaller (Önsöz). M.: Rospen, 2008. S. 5.

3 Filistin sorununun kökenleri ve tarihi, 1917-1988 tarihleri. BM Çalışması // URL: <https://www.un.org/unispal/ru/origins-and-evolution-of-the-palestine-problem/part-i-1917-1947/> (erişim tarihi: 15.03.2023).

ve sonraki savaşlar sonucunda Filistin'in, Genel Kurul'un bölünme kararıyla belirlenen topraklarından önemli ölçüde daha büyük bir bölümünü işgal etmiştir.⁴

Filistin sorunu, komşu Arap devletlerine yayılmıştır ve Orta Doğu'da çatışmaya dönüşmüştür. Arap-İsrail çatışması, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden tehlikeli bir gerilim kaynağı olarak uluslararası toplumun dikkatini çekmektedir. Orta Doğu'daki çatışmayı sadece bölgesel bir nitelik taşıyan yerel bir çatışma olarak değil, uluslararası düzeyde bir sorun olarak değerlendirmek gerekmektedir. Ünlü uluslararası avukat I. P. Blishchenko'nun ifade ettiği gibi, bu sorun belirgin bir ölçekte uluslararası hukuk boyutuna sahiptir.⁵

8 Aralık 1970'te Genel Kurul, Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını tanımış ve bu devredilemez hakkın, Orta Doğu'da adil ve kalıcı bir barışın tesisi için vazgeçilmez bir unsur olduğunu belirtmiştir.⁶

BM, Filistin halkının kendi kaderini tayin etme, bağımsızlık, sömürgecilik ve yabancı egemenlikten kurtulma haklarını, olası tüm imkanlarla gerçekleştirebilmesini⁷ ve yasa dışı bir şekilde yerlerinden edilip sürgüne gönderildikleri evlerine ve mülklerine geri dönme haklarını defalarca doğrulamıştır.⁸

4 29.11.1947 tarihli A/RES/181 (II). Filistin'in Gelecekteki Hükümeti // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/040/42/IMG/NR004042.pdf?OpenElement> (erişim tarihi: 15.03.2023).

5 *Blishchenko I. P., Kudryavtsev V. D.* İsrail saldırıganlığı ve uluslararası hukuk. M. : Uluslararası İlişkiler, 1970. S. 3.

6 Genel Kurul'un 08.12.1970 tarihli A/RES/2672 (XXV) sayılı Kararı. BM Orta Doğu'daki Filistinli Mülteciler için Yardım ve Çalışma Ajansı // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/352/01/IMG/NR035201.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

7 *Davydkov R. M.* Filistin sorunu: BM belgeleri, uluslararası örgütler ve konferanslar. M., 1984. S. 181; GK Kararı: 12/06/1971 tarihli A/RES/2787 (XXVI). Halkların kendi kaderini tayin hakkının evrensel olarak gerçekleştirilmesinin ve sömürge ülkeler ve halklara bağımsızlıklarının erken verilmesinin insan haklarının etkili bir şekilde garanti altına alınması ve gözetilmesi açısından önemi // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/331/11/IMG/NR033111.pdf?OpenElement> (erişim tarihi: 03/15/2023).

8 GK Kararı: 22 Kasım 1974 tarihli A/RES/3236 (XXIX) Filistin Sorunu // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/741/56/IMG/NR074156.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

Filistin Kurtuluş Örgütü'ne (FKÖ - kısaltmasıyla anılacaktır), BM'nin düzenlediği uluslararası konferanslara katılmak için Genel Kurul tarafından gözlemci statüsü verilmiştir.⁹ Daha sonra bu statü BM'nin tüm organlarında geçerli hale gelmiştir.¹⁰ Genel Kurul daha sonra Filistin Devleti'nin ilanını tanımış ve 1967'den itibaren işgal edilmiş toprakların kurtarılması gerektiğini doğrulamıştır. Filistin'e ayrıca, Genel Kurul ve uluslararası konferanslara katılım konusunda ek haklar ve ayrıcalıklar verilmiştir.¹¹

29 Ağustos 1983'te Cenevre'de Filistin sorunuyla ilgili uluslararası bir konferans düzenlenmiştir. Konferansta, Filistin halkının kendi kaderini tayin etme ve kendi bağımsız devletini kurma hakkını kullanması, İsrail'in 1967'den beri işgal ettiği topraklardan, Kudüs de dahil olmak üzere, çekilmesi, yerleşmelerin kurulmasının sona erdirilmesi, Kudüs'ün statüsünü değiştirmeye yönelik yasal ve idari tedbirlerin geçersiz sayılması ve ayrıca bölgedeki tüm devletlerin güvenli ve uluslararası kabul görmüş sınırlar içerisinde var olmasına yönelik yönergeler kabul edilmiştir.¹²

13 Haziran 1980'de Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye dokuz ülkenin dışişleri bakanları, Venedik'te yayımladıkları bir bildiriye "Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını tam olarak kullanma hakkına sahip olması ve İsrail'in 1967 ihtilafından bu yana tuttuğu toprakların işgaline son vermesi gerektiği hatırlatılmıştır... AET ülkeleri, yerleşimlerin ve ayrıca demografik ve mülkiyet değişikliklerinin uluslararası hukuk açısından yasadsışı olduğunu düşünmektedir."¹³

9 GK Kararı: 22.11.1974 tarihli A/RES/3237 (XXIX) Filistin Kurtuluş Örgütü için gözlemci statüsü // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/741/57/IMG/NR074157.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

10 Filistin Sorunu ve Birleşmiş Milletler. New York, 2008. S. 26. URL: <https://www.un.org/unispal/ru/2017/08/29/questionofpalestineandun/> (erişim tarihi 15.03.2023).

11 GK Kararı: 07.07.1998 tarihli A/RES/52/250. Filistin'in BM'ye Katılımı // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/773/13/PDF/N9877313.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

12 A/38/497 12.10.1983. Filistin Halkının Devredilemez Haklarının Kullanılması Komitesi Başkanının Genel Sekretere hitaben yazdığı 10.12.1983 tarihli mektup // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/GL0/214/58/PDF/GL021458.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

13 20.06.1980 tarihli A/35/299, S/14009. İtalya'nın BM Daimi Temsilcisi'nin Genel Sekreter'e hitaben yazdığı 16.06.1980 tarihli mektup // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/GL0/121/71/PDF/GL012171>.

Afrika Birliği Örgütü Bakanlar Konseyi, 21-26 Haziran 1993 tarihleri arasında Kahire'de, "İsrail'in saldırganlığının kurbanları olan Filistin halkını ve Arap ülkelerini tam olarak desteklediğini" ve ayrıca "Filistin halkının, tek yasal temsilcisi olan FKÖ liderliğinde, işgal altındaki topraklarına dönme ve ayrılmaz ulusal haklarını gerçekleştirme amacındaki meşru mücadelesini desteklediğini" açıklamıştır.¹⁴

Tüm bu ulusal ve uluslararası düzeyde alınan kararlar, Filistin halkının kendi kaderini tayin etme hakkını tam olarak desteklemektedir.

Bugün uluslararası toplum, Orta Doğu çözümünün, 22 Kasım 1967 tarihli ve 242 sayılı, 22 Ekim 1973 tarihli ve 338 sayılı, 19 Kasım 2003¹⁵ tarihli ve 1515 sayılı kararlar da dahil olmak üzere ilgili tüm kararların uygulanmasına dayanması gerektiği yönünde bir yaklaşım geliştirmiş olup, bu çerçevede aşağıdaki temel ilkeleri benimsemiştir:

- "İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarından, Kudüs dahil olmak üzere, çekilmesi;

- Bölgedeki tüm devletlerin güvenli ve uluslararası kabul görmüş sınırlar içinde barış ve güvenlik önlemlerinin garanti altına alınması;

- Filistinli mülteciler sorununun 11.12.1948 tarih ve 194 sayılı Genel Kurul kararı uyarınca çözülmesi; 1967'den bu yana işgal edilen bölgelerdeki yerleşimlerin tasfiyesi;

- Kutsal mekanlara giriş özgürlüğünün garanti altına alınması;¹⁶

- Filistin halkının devredilemez haklarının, öncelikle kendi kaderini tayin ve bağımsız bir devlet kurma hakkının güvence altına alınması".¹⁷

[pdf?OpenElement](#) (erişim tarihi: 15.03.2023).

14 19.08.1993 tarihli A/48/322. Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği Örgütü arasında işbirliği // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/458/72/IMG/N9345872.pdf?OpenElement> (erişim tarihi: 15.03.2023).

15 GK Kararı: 27.08.2009 tarihli S/RES/1884 (2009). Orta Doğu'daki durum // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/496/62/PDF/N0949662.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

16 GK Kararı: 22.03.1993 tarihli A/RES/47/64. Filistin Sorunu // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/168/07/IMG/N9316807.pdf?OpenElement> (erişim tarihi: 15.03.2023).

17 GK Kararı: 30.11.2011 tarihli A/RES/66/17. Filistin konusunun barışçıl çözümü // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/459/86/PDF/N1145986.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

Rusya'nın Filistin-İsrail çatışmasına ilişkin tutumu şu şekildedir: Çatışmanın barışçıl çözümü için İsrail ve Filistin olmak üzere iki devletin uluslararası tanınmış sınırlar içinde bir arada yaşaması prensibine dayanmalıdır. Doğu Kudüs, gelecekteki Filistin devletinin başkenti olarak düşünülürken, Batı Kudüs ise İsrail Devleti'nin başkenti olarak kabul edilmelidir. Uluslararası hukuku ihlal eden İsrail'in işgali, insan hakları ihlalleri, arazi el koymaları, Filistin yapılarının yıkılması sona erdirilmelidir. Filistin-İsrail çözümü-ne ilişkin tanınmış arabulucular ise Rusya, ABD, AB ve BM'dir.

Filistin-İsrail çatışmasını çözmeye yönelik yapılan çeşitli çabalara rağmen, barış süreci bir çıkmaz içindedir. Bu durum, işgalci devletin "yol haritası"¹⁸ planı, BM kararları ve uluslararası hukuk ilkeleri kapsamındaki yasal yükümlülüklerini ihlal ederek işgal altındaki bölgelerdeki fiili durumunu sağlamlaştırma politikasından ve uygulamasından kaynaklanmaktadır.

23 Eylül 2011'de Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, BM'ye Filistin'in üyeliği için başvuruda bulunarak, ülkenin barışsever bir devlet olduğunu ve Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda yer alan yükümlülükleri kabul ettiğini açıkladı.¹⁹

Birleşmiş Milletler'in yeni üyeleri kabul etme sürecinde, Genel Kurul'un önceden belirlenmiş komiteleri tarafından aday ülkelerin BM Antlaşması'nın 4. maddesinde belirtilen belirli kriterlere uygunluğu değerlendirilir.

1933 tarihli Devletlerin Hak ve Görevlerine ilişkin Montevideo Sözleşmesi'ne göre, bir devlet uluslararası hukuka sahip bir kişi olarak kabul edilebilmesi için kalıcı bir nüfusa, belirli bir toprak bölgesine, bir hükümete ve diğer devletlerle ilişki kurma yeteneğine sahip olmalıdır.

İlk iki kriterle ilgili olarak, Filistin bu kriterleri karşılamaktadır. Net olarak belirlenmiş sınırların olmaması, bir devletin kurulmasına engel teşkil etmemektedir. Gazze Şeridi'nde HAMAS'ın fiilen iktidar organı olması, Filistin topraklarının kontrolü konusunda soruları ortaya çıkarmaktadır.

18 19.11.2003 tarihli S/RES/1515. Filistin sorunu dahil Ortadoğu'daki durum // URL: <http://www.un.org/russian/documen/scresol/res2003/res1515.htm> (erişim tarihi 15.03.2023).

19 23.09.2011 tarihli A/66/371 S/2011/592. Filistin'in BM üyeliği başvurusu / URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/512/60/PDF/N1151260.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

Filistin hükümeti, işgal altında olduğu için topraklarının tam kontrolünü sağlayamamaktadır. Ancak işgal, egemenliğin yabancı bir devlete devredilmesi anlamına da gelmemektedir.

Filistin aynı zamanda bir hükümete sahip olma ve diğer devletlerle ilişki kurma kriterlerini de karşılamaktadır. Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu ve Filistinlilere Uluslararası Yardım Koordinasyonu Özel Komitesi raporlarına göre, Filistin Hükümeti'nin fonksiyonları bir devletin işleyişi için yeterli görülmüştür.²⁰

Filistin, Bağlantısızlar Hareketi, İslam İşbirliği Teşkilatı ve Batı Asya Ekonomik ve Sosyal Komisyon üyesidir. 31 Ekim 2011'de UNESCO Genel Konferansı, Filistin'i örgütün bir üyesi olarak tanıma yönünde oy kullanmıştır ve bu, Filistin'in uluslararası tanınma çabalarında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ayrıca 2015 yılında, Filistin Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin üyesi olmuştur. Eylül 2018'de, Filistin 2019 için "77 Grubu"nun başkanlığına seçilmiştir. Bu kapsamda, Filistin, açıklamalar yapma, öneriler sunma ve düzeltmeler yapma yetkisine sahiptir.

BM Antlaşması'nda yer alan yükümlülükleri yerine getirme istekliliği ve bu yükümlülükleri yerine getirme taahhüdü kriterleri, ayrıca aday devletin "barışsever" bir devlet olup olmadığını değerlendiren kriterler göz önünde bulundurulduğunda Filistin'in bu kriterlere uygun olduğu saptanmıştır. İsrail'in Birleşmiş Milletlere katıldığı zaman, İsrail'in BM Antlaşması'na olan taahhütlerini yerine getireceği konusunda söz vermesi, İsrail'in tanınması için yeterli temel olmuştur. Filistin, çatışmanın adil bir çözümünü sağlama konusundaki bağlılığı nedeniyle barışseverdir.²¹

Devlet olmanın temel özelliklerini incelediğimizde, Filistin'in bir devletin tüm niteliklerine sahip olduğu sonucuna varabiliriz. Filistin, devletin temelini oluşturan hükümeti, parlamentosu, güvenlik güçleri ve yargı sistemini oluşturmuştur.

20 A/67/364-S/2012/701. Genel Sekreter Raporu "Filistin sorununun barışçıl çözümü" //URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/S07/26/pdf/N12S0726.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

21 11.11.2011 tarihli S/2011/705. Filistin'in BM üyeliği başvurusuna ilişkin Yeni Üyelerin Kabulü Komitesi Raporu // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/S85/S7/PDF/N11S85S7.pdf?OpenElement> (erişim tarihi: 15.03.2023).

20 Nisan 2014 tarihinde Filistin, bir dizi uluslararası anlaşmaya katılma belgelerini BM Genel Sekreteri'ne göndermiştir. Bunlar arasında yedi temel insan hakları sözleşmesi ve bir isteğe bağlı protokol yer almaktadır: Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Çocuk Haklarına İlişkin İhtiyari Protokol, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmasına Dair İhtiyari Protokolü, ve diğerleri. Bu durum aynı zamanda, Filistin'in uluslararası faaliyetlerinde bağımsız bir devlete özgü olan hakları giderek daha fazla uyguladığını göstermektedir.

26 Kasım 2012'de Genel Kurul, Filistin'e BM'de gözlemci devlet statüsü verilmesine karar vermiştir.

Bu şekilde, 138'den fazla ülke Filistin'i tanımıştır, ancak bugüne kadar Filistin'in bağımsız bir devlet olma statüsüne ilişkin nihai çözüm sorunu çözülmemiştir ve Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkı uygulanmamıştır.

Ulusların kendi kaderini tayin etme hakkıyla ilgili uluslararası yasal belgeler, hiçbir ulusun kendini bağımsız devlet olarak tanınmasını kendi kaderini tayin hakkı ile açık ve kesin bir şekilde ilişkilendirmediği halde, Filistinli Arap halkının kendi kaderini tayin hakkını ve bağımsız bir Filistin devletinin kurulma hakkını, Genel Kurul'un 26 Kasım 2012 tarihli 67/19 sayılı "Birleşmiş Milletler' de Filistin'in Statüsü" kararında daha önce kabul edilen kararlara atıfta bulunarak Filistin halkının kendi kaderini tayin etme hakkını, kendi bağımsız Filistin devletini kurma hakkını tasdik etmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı 1514 olarak da bilinen Sömürge Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildirge' sinde, ulusların yabancı boyunduruğa boyun eğmesinin ve egemenliğe tabi tutulmasının ve sömürülmesinin temel insan haklarını olumsuz etkilediğini, BM Antlaşması'yla çeliştiğini ve dünya çapında işbirliği ve barışın tesisini engellediği belirtilmektedir.

Bir yandan BM'nin Filistin'i fiilen tanıdığı, diğer yandan ise ABD, İngiltere, Kanada, çoğu AB ülkesi ve Japonya gibi uluslararası arenada önemli siyasi aktörler olan 50'den fazla devletin Filistin'i tanımaması durumu devam etmektedir. Paradoksal bir durum ortaya çıkmıştır: bir yandan Filistin'i tanıyan devlet sayısı, BM Genel Kurulu'nda çoğunluk oyu alarak örgüte üye olarak kabul edilebilecek kadar yeterli; diğer yandan, Güvenlik Konseyi'nin birkaç daimî üyesi, özellikle de ABD, Filistin'i uluslararası hukukun bir öznesi olarak tanımamaktadır. Bu, uluslararası ilişkilerin mevcut gelişme düzeyinde yeni bir devletin tam yasal olarak tanınmasının, BM üyeliği ile gerçekleştiğini göstermektedir. Bu nedenle, Filistin bağımsız bir devlet olarak kurulmuştur- uluslararası hukukun tam yetkili bir öznesidir. Ancak BM'ye tam üyelik sürecinin tamamlanmamış olması, daimî Güvenlik Konseyi üyelerinden tanınmasını artırma gerekliliğini devam ettirmektedir. Filistin'in uluslararası hukuki statüsünü güçlendirmek için, tanınmanın reddine yönelik hükümetlerin tutumunu değiştirmeyi hedefleyen çeşitli siyasi önlemler kullanılmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarının kamuoyu üzerinde etki yaratma yeteneğini kullanmak önemli bir kaynak olabilmektedir.

2014'ün sonlarında Avrupa Dış İlişkiler Konseyi, Avrupa Parlamentosu'na Filistin devletinin tanınması çağrısında bulunmuştur. Avrupa Birliği ülkelerinin önde gelen sivil toplum liderleri, Avrupa Parlamentosu'nun Filistin devletini tanınması için beş neden belirlemiştir. Bu nedenler yasal bir nitelik taşımamakla birlikte, mevcut durumun anormal olduğunu giderek daha fazla işaret etmektedir. Tanıma, sembolik olmanın ötesinde, güvenlik durumunun iyileştirilmesine yardımcı olabilecek bir dizi pratik avantaj sağlamaktadır. Avrupa Parlamentosu'nun Filistin devletini tanınması için belirtilen beş neden şunlardır: 1) AB'nin çatışmayı çözme pozisyonu, İsrail ve Filistin'in iki devlet olarak bir arada yaşaması çözümüne dayanmaktadır; 2) AB, Filistin devletinin oluşturulmasını desteklemek için yaklaşık 2,5 milyar Euro yatırım yapmıştır; 3) Filistin'in tanınması, müzakerelerin yeniden başlatılması için bir teşvik olmaktadır ve AB'nin politikalarını işgali reddeden ilkelere ve normlara uyacak şekilde yeniden yapılandırma yükümlülüğünü beraberinde getirmektedir; 4) Filistin'in tanınması, işgale karşı bir eylem olarak görülmektedir, İsrail'e karşı değil; çünkü İsrail'in güvenlik ve varlık perspektifleri, uluslararası olarak tanınmış sınırlar içinde yanındaki Filistin devletinin varlığına bağlı bulunmaktadır;

5) Filistinlilerin kendi bağımsız devletlerini kurma isteklerini desteklemek, çatışmayı hafifletici bir etki yaratmaktadır ve diplomasinin önemini teyit etmektedir. Tanıma, Filistinlilerin silahlı direnişi yerine politik bir alternatif olarak görülmektedir.²²

Filistin'in bağımsızlığının tanınmasını genişletmek için uzun vadeli bir strateji belirlemek önemlidir. Bu strateji, değişen siyasi, ekonomik ve diplomatik koşulları göz önünde bulundurmalıdır. Bu şekilde Filistin, değişim uyum sağlayabilir ve tanınma fırsatlarından en iyi şekilde yararlanabilir. Kamu desteği ve iç ve dış birlikler, Filistin'in bağımsızlık mücadelesini küresel bir platforma taşıyabilir. Uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak, uluslararası mahkemelere başvurmak ve yabancı devletlerle yakın çalışma grupları oluşturmak, Filistin'in haklarını savunabilir ve uluslararası arena da konumunu güçlendirebilir. İsrail'in meydana gelen diplomatik krizi, barış görüşmelerinde kullanarak aynı anda Filistin topraklarını ilhak etme politikası, Filistin'in ulusal egemenliğinin reddedilmesine yol açmaktadır. Bu durum, Filistinlilerin ayrımcılığa ve istikrarsızlığa maruz kalmasına neden olurken, işgal altındaki bölgelerde hukuk sisteminin ikili bir yapıya dönüşmesine yol açmaktadır. Filistinlilere İsrail vatandaşlarıyla eşit haklar ve uluslararası insani hukuk koruması sağlanmamaktadır. İsrail, hukuki olarak sistematik bir ayrımcılık rejimi başlatmıştır. Batı Şeria'nın bazı bölgelerinde Filistinliler ve Yahudiler yan yana yaşamakta, ancak yasalar onlara çok farklı haklar tanımaktadır. İsrail'in eylemleri, Filistinlilerin kendi kaderlerini tayin etme haklarını gerçekleştirme çabalarını baltalamaktadır. Sonuç olarak, işgal altındaki bölgelerde, ancak işgalin sona erdirilmesiyle çözülebilecek sistematik bir ırk ayrımcılığı modeli devam etmektedir. Gazze Şeridi'ni işgal altındaki diğer Filistin topraklarından izole etme girişimleri, yaşanabilir, bitişik bir Filistin Devleti'nin kurulmasını engellemekte ve Filistin yönetimini yeniden yapılandırma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Uluslararası toplum ve Filistin-İsrail çatışmasının ana aktörleri, işgalin sona erdirilmesi ve Filistin topraklarının tam kontrolünün yeniden sağlanması için birlikte çalışmalıdır. İsrail'in uluslararası hukukta sorumlu tutularak, yasadışı toprak gaspının ve ırk ayrımcılığının önlenmesi için çabalar yoğunlaştırılmalıdır.

22 Five Reasons to Recognise a Palestinian State / // URL: https://ecfr.eu/article/commentary_five_reasons_to_recognise_a_palestinian_state360/ (erişim tarihi: 15.03.2023).

İsrail'in yasadışı yerleşim faaliyetleri, uluslararası toplum tarafından tanınmamalıdır. Uluslararası arabulucular dördlüsü, İsrail'in taahhütlerini yerine getirmesine, özellikle işgalci bir devlet olarak Dördüncü Cenevre Sözleşmesi ve diğer ilgili uluslararası hukuk normlarına uygun olarak, destek sağlamaya devam etmelidir. Anlamlı bir diplomatik sürecin eksikliği, iki devletin çözümünü gerçekleştirme olasılığını azaltmakta ve her iki tarafta da şiddetin artmasına yol açabilmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi ve Uluslararası Adalet Divanı gibi BM'nin ana organları ve Uluslararası kuruluşlar, Filistin-İsrail çatışmasına ilişkin uluslararası hukuk çerçevesinde birçok kez açıklamalarda bulunmuştur. AB kurumları ayrıca işgal altındaki Filistin topraklarına uluslararası insani hukukun ve insan hakları hukukunun uygulanabilir olduğunu açıklamıştır. Filistinliler, haklarını savunmak ve İsrail'in yasadışı eylemlerinden sorumlu tutulmasını sağlamak için Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi uluslararası hesap verebilirlik mekanizmalarına başvurmuştur. Ancak, bazı ülkeler bu süreçleri görmezden gelmiştir ve hatta bazı durumlarda aktif olarak engellemiştir (örneğin ABD ve İngiltere). Uluslararası toplumun sessizliği ve İsrail'e karşı bir hesap verme mekanizmasının olmaması, barış sürecini tehlikeye atmaktadır ve Filistin topraklarının işgal edilmesine zemin hazırlamaktadır. Uluslararası normların ihlali ve uluslararası kuruluşların İsrail'e yaptırım uygulamaması, bu kurumlara olan güveni zedeleyecektir ve bölgedeki nüfusu radikalleştirecektir. Filistin'in tanınması sorunu ayrıca, Filistin'deki iki ana grup olan Fetih ve Hamas arasındaki anlaşmazlıklarla da ilişkilidir. Bazı ülkeler, siyasi farklılıklar nedeniyle Filistin'i tanımak istememektedirler. Bu nedenle, Filistin hareketinin birleşik bir platformda bir araya gelmesi ve çıkarlarını temsil etmesi gerekmektedir.

Filistin'in işgalinin sona erdirilmesi konusunda gerçekçi bir perspektifin olmaması, Filistinlilerin stratejik vizyonunu büyük ölçüde diplomatik destek üzerine odaklanmaya yönlendirmiştir. Ancak, Filistin'in diplomatik yolla bağımsızlık elde edemeyeceği inancı, alternatif işgalden kurtulma stratejilerine yönelik halk desteğinin artmasına yol açacaktır. Boykot, «Boykot, Tecrit ve Yaptırımlar» (BDS) hareketi, bu eğilimin bariz bir örneğidir.²³

23 Boykot, yabancılaşma, yaptırımlar (BDS - Boykot, Tecrit ve Yaptırımlar) özgürlük, adalet ve eşitlik için Filistinli bir harekettir. Şu anda BDS, dünya çapında sendikaları,

Diğer bir seçenek ise, bölgedeki şiddet ve silahlı direnişin yeniden yükselmesine yönelik destek artışı olabilir.

BM Güvenlik Konseyi üyeleri Aralık 2016'da 2334 sayılı kararı desteklemiştir.²⁴ Bu kararda, tüm devletlerin İsrail Devleti'nin toprakları ile 1967'den beri işgal altındaki topraklar arasında ilişkilerinde ayırım yapılması çağrısında bulunulmuştur. Bu bağlamda, tüm devletler İsrail'le ikili ilişkilerinde yerleşim faaliyetlerini tanımayarak farklı bir yaklaşım benimsemelidir.

Uluslararası Adalet Divanı'nın işgal altındaki Filistin topraklarında inşa edilen duvarın hukuki sonuçlarına ilişkin kararında belirttiği gibi, İsrail'in ihlal ettiği yükümlülükler arasında erga omnes²⁵ (herkese doğru) yükümlülükler de bulunmaktadır. Bu tür yükümlülükler, hukuki nitelikleri ve önemleri nedeniyle tüm devletleri etkilemektedir. Özellikle, işgal altındaki Filistin topraklarında yasadışı durumun tanınmaması, yardım veya destekten kaçınılması ve Filistin halkının kendi kaderini tayin etme hakkının gerçekleşmesine engel olan herhangi bir engelin ortadan kaldırılması yükümlülüklerini içermektedir.

Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliği koruma konusunda ana sorumluluğuyla devletlere önlemlere uyma konusunda özel görevler yükleyebilmesine karşın, siyasi nedenlerle daimî üyelerin bu tür önlemleri kabul etmesi pek muhtemel değildir. Ayrıca, İsrail'in eylemleri uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturduğunda, İsrail'e yaptırım uygulama olasılığı da düşüktür. Bununla birlikte, Genel Kurul, BM Antlaşması'nın 14. maddesi uyarınca çeşitli durumlarda 'barışçıl çözümler' önerebilir.

Eğer Güvenlik Konseyi, daimî üyeler arasında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklar sonucunda uluslararası barış ve güvenliğin korunması şeklindeki temel işlevini yerine getiremezse, Genel Kurul, BM üyelerine kolektif önlemler alma konusunda tavsiyelerde bulunma hakkına sahiptir. Örneğin,

akademik birlikleri ve kitle hareketlerini bir araya getiren aktif bir küresel harekettir.
URL: <https://bdsmovement.net/>.

24 GK Kararı S/RES/2334 (2016) // URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/463/93/PDF/N1646393.pdf?OpenElement> (erişim tarihi 15.03.2023).

25 A/ES-10/273. Uluslararası Adalet Divanı'nın, işgal altındaki Filistin topraklarında duvar inşasının hukuki sonuçları hakkında verdiği karar // URL: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/consultative-opinions/advisory-opinions-2004-ru.pdf> (erişim tarihi: 15.03.2023)

İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarında bulunmasının hukuki meşruiyetini ve diğer devletler üzerindeki hukuki etkilerini daha fazla açıklığa kavuşturmak için Uluslararası Adalet Divanı'ndan görüş talep edilebilir; benzer şekilde, 21 Haziran 1971 tarihli Güney Afrika'nın Namibya ile ilgili olduğu gibi.

Sonuç olarak, küresel topluluğun öncelikli görevi, Filistin işgalinin sona erdirilmesi için İsrail'in uluslararası hukuka ve BM kararlarına uygun hareket etmesini sağlamaktır. İsrail'in Filistin devletinin kurulmasını reddetmesi, Genel Kurul'un Filistin hakkındaki 181 sayılı kararını ihlal etmektedir; zira bu karar, İsrail'e devlet olma hakkını veren tek uluslararası belgedir. Bu karar, İsrail'in BM'ye üyelik şartıdır ve başlangıçtan itibaren bu şart ihlal edilmektedir. Filistin Devleti, BM Güvenlik Konseyi'nden işgalin derhal sona erdirilmesini ve Filistin sorunu ile ilgili tüm ilgili kararların uygulanmasını talep etme hakkına sahiptir. Ancak, İsrail BM kararlarını ve uluslararası hukukun genel kabul görmüş ilkelerini defalarca ihlal etmektedir ve bu nedenle onu sorumlu tutmak için bir mekanizmanın oluşturulması gerekmektedir. Başkenti Kudüs olan bağımsız, coğrafi olarak bütünleşmiş bir Filistin devletinin kabul edilmesi, Orta Doğu'da barışı sağlamak için gereken unsurlardan biridir.

Kaynakça

1. *Blishchenko, V. I., Solntseva, M. M.* Bölgesel Çatışmalar ve Uluslararası Hukuk (XX. yüzyılın ikinci yarısı- XXI. yüzyılın başları): ders kitabı. M.: Gorodets, 2005. - 496 s.
2. *Blishchenko I. P., Kudryavtsev V. D.* İsrail saldırganlığı ve uluslararası hukuk. - M.: Uluslararası İlişkiler, 1970. - 80 s.
3. Filistin Sorunu ve Birleşmiş Milletler. - New York, 2008. - 130 s. URL: <https://www.un.org/unispal/ru/2017/08/29/questionofpalestineandun/> (erişim tarihi: 15.07.2023).
4. *Davydkov R. M.* Filistin sorunu: BM belgeleri, uluslararası örgütler ve konferanslar. - M., 1984. - 240 s.
5. Filistin sorununun kökenleri ve tarihi, 1917-1988 tarihleri. BM Çalışması // URL: <https://www.un.org/unispal/ru/origins-and-evolution-of-the-palestine-problem/> (erişim tarihi: 30.07.2023).
6. *Mak-Magon A.G.* Mak-Magon-Hüseyn Yazışmaları 1915-1916 tarihlerinde ve Filistin Sorunu: Belgeler ve Materyaller (Önsöz). - M.: Rospen, 2008.
7. Kudüs'ün Durumu. BM. - New York, 1997.- 49 s. - URL: <https://www.un.org/unispal/ru/2017/08/25/the-status-of-jerusalem/> (erişim tarihi: 15.03.2023).

Materyal 27 Ağustos 2023 tarihinde Editör tarafından teslim alınmıştır.

Kaynakça (Transliterasyon)

1. Blishchenko V. I., Solntseva M. M. Regionalnye konflikty i mezhdunarodnoe pravo (vtoraya polovina XX — nachalo XXI veka): ucheb. posobie. — M.: Gorodets, 2005. — 496 s.
2. Blishchenko I. P., Kudryavtsev V. D. Agressiya Izrailiya i mezhdunarodnoe pravo. — M.: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1970. — 80 s.
3. Vopros o Palestine i Organizatsiya Obedinennykh Natsiy. — Nyu-York, 2008. — 130 s. — URL: <https://www.un.org/unispal/ru/2017/08/29/questionofpalestineandun/> (data obrashcheniya: 15.07.2023).
4. Davydkov R. M. Palestinskaya problema: dokumenty OON, mezhdunarodnykh organizatsiy i konferentsiy. — M., 1984. — 240 s.
5. Istoki i istoriya problemy Palestiny, 1917–1988 gody. Issledovanie OON // URL: <https://www.un.org/unispal/ru/origins-and-evolution-of-the-palestine-problem/> (data obrashcheniya: 30.07.2023).
6. Mak-Magon A. G. Perepiska Mak-Magona — Khuseyna 1915–1916 gg. i vopros o Palestine: dokumenty i materialy (Predislovie). — M.: Rospen, 2008.
7. Status Ierusalima. OON. — Nyu-York, 1997. — 49 s. — URL: <https://www.un.org/unispal/ru/2017/08/25/the-status-of-jerusalem/> the-status-of-jerusalem/ (data obrashcheniya: 15.03.2023).

